

Idel-Ural

Kisken suqıys aldında

1944 nce jılnıñ qəti suqıys xərəkəten kəty, bəten dənja mətbuqatında diarek, sonq əjlarda kənbətiş frontına kucte. Kənbətişta bulacaq suqıysqa xəzerlek yzənec eçtəlege belən ike faktorqa bujısna. Berence faktor — ytkan jbl ecendə yzənec kərəşendə zur avırlıqların ytkərgən german qəskərlərə Jevropa tınc xalqına qarş hava terror həcymə acqan ingliz-amerikalılarqə qəti çəvar xəzerlilər. German xərbə sənəqəte hava həcymnərenə qaramastan, yzənec eşləp cəqarubn arttırə həm kəcəjtə barə.

German zavod-fabrikalar, suqıysnıñ in kisken vaqtında qullanu ecen, doşmanqa qarş kəclə həm tə'sirle jana qoral xəzerlilər. Bu qoralnı qullanu bəten suqıys barışına xəl itkeç tə'sir itəcek. İkence faktor — ingliz-amerikalılarnıñ kənbətiş Jevropa dövlətlərə aşı Germaniəgə qarş kin kılmdı desant operatsialaren başlav.

Əgər də bu ike faktor ber yk vaqtta turı kilsə, suqıys barış qışqa vaqt ecendə yzənec dramatik yzənecə cıtep „Jəşv jaki ylem“ digən məs'ələne cısqı həm qomumi suqıys barışına acıq bilgelər kiterəcek.

Sonq əjlarda ingliz-amerikalılar tərəfınnan desant operatsialərəni xəzerlən yzənec in bəjek noqtasına çitte. Şuna kırı də bu xəzerlekne bərb tik propagandə ecen genə bulqan nərse dip qarap bulmıj. Nettuno desantın natiçəsə, İtaliə əsa plutokratılarnı Jevropaqa kərə almavların acıq kırıttə. Plutokratlar Jevropaqa kery ecen başqa noqtaların cizlərgə məçyır buldılar.

Desant operatsialəren başlav vaqt məs'ələse bərektəşlər ləgerında zur qarışılqlar tudıra. Ber jaqtan, Sovetlar yzlərenen arqan, xəsezləngən armialərenen jazmısn çinələjt y ecen bu desantnı nicek bulsa da tiz-rək başlarqa taləp itilər. İkence jaqtan, ingliz-amerikalılar kəncəqışta barqan suqıys natiçəsəndə german xərbı kəcen kəncəqış frontınnan kənbətişqa tartə almasıbq xəlgə kılıen, yzlərə ecen unajlı şartlar tuşn kyz allərında totalar.

Ingliz-amerikalılar ecen zur desant operatsiasen başlav — yzlərenen bəten kiləcek jazmısların tulısınca kartaqa salu digən svz. Əgər də desant unısn bulsa, ul vaqtta ingliz-amerikalılar səjasi, iqtisadi həm xərbı jaqtan bolşevizmnan qurıqan Jevropa xalqların yzlərenen qullarında qoralqa əjləndərəclərəni həm aların bolşevizm qurıqıncısına qarş kərəştə ingliz-amerikalılardan jərdəm sorajacqlarına ısanalar. Unısn natiçəsəndə genə Angliə yzənec bik avırlıq qalubn qotılıp, Jevropada janadan kəclə dəvlət dərəçəsənə menə alacaq acıq kırı. Lakin məs'ələnen ikence jaq da bar. Bu ikence jaq — ingliz-amerikalılarnıñ qatırq borcuqa sala. Əgər də desant operatsiasə unısn bəte — bu ingliz-amerikalılar ecen bə ometləren juqaltı bulcaq. Bu vaqtta ələgə qədər ingliz-amerikalılar kəcenə ısanıñ.

jana Jevropa tazy ecen barqan kərəştə oppozitsiədə torqan — millionlaqan vaqıqənec cıseleşen kəty-cələren fikren həm kiləckə ısanıcn Germaniə jaqına boracaq, Jevropa xalqın bəten əxlaqı həm fizik quşten ber kəc itep tuplajacaq. Bu cıttən qarap torucılar, plutokratlar kəcenən ısanıcların juşp, bərb tik Germaniə belən qılca-qul totnısn kərəşkəndə genə Jevropanı bolşevizm qurıqıncısınan saqlap qala ala-cqların acıq kırıcekler. Şula j itep plutokratılarnı unısn desant operatsiasə ber jaqtan, Germaniə həm anıñ bərektəşlərenen kəcen, quşten arttırəsa, ikence jaqtan, Angliə həm

Amerika xalqlar ecen in zur əxlaqı udar bulacaq. Aların şiksez ometsezlekke taşlajacaq. Bu vaqtta suqıysnıñ bəten avırlıq inglizlər estənə təcək.

Lakin ingliz-amerikalılarnıñ bəten ometləre juqqa cıqacaq. Kənbətiştaq vaqıqlərəni kətep, german baş komandalıq kəncəqış operatsialərə natiçəsəndə yzənec xərbı kəcen ber jodıqqa tupladı. Kəncəqış frontınnan kənbətişqa ber genə diviziə də tartılmadı. German xərbı kəclərə kiləcek vaqıqlərəni bəten qute belən qarş alıraq xəzer toralar. Bu kisken kərəştə bolşevizm qotılqınan qotılqan millionlaqan kəncəqış kynellərə, german soldatlar belən ber safta, kiləcek qədər, jana tormış ecen kərəşələr.

Tənjaq Kafkaz xalqlar Sebergə ozatılalar

● Suqıys barış natiçəsəndə, bolşeviklar milli məs'ələgə qarışlarında yzlərenen, tıp jəzləren acaraq məçyır buldılar. Bərb tik kəçəzdə genə jazılqan „milli aftonomiə“ suqıysnıñ berence kənenənən yk juqqa cısqı başladı. İdel bujında urınmaşqan „Aftonomiə nemes çəmhyriatə“ ber kən ecendə juq buldı. 400 000 İdel buj nemesləre Sebergə ozatıldılar. Sonqaraq kyp millionı Ukraina xalqına da sul uq jazmısn buldı.

Xəzer Məskövnen bojrısq bujnəca, Tənjaq Kafkaz azəblıq millətlərenən bulqan balqarlar, kabardınnar, Qaracaj tatarlar, osetinnər, cecinər, inguşlar həm alar belən bergə terek-kazaklar — bərb da tuqan illərenən kəcləp Sebergə həm Uralqa ozatılalar. Tənjaq Kafkaz xalqlarınnan buşatılqan olkələrgə gruzinnar kycerələrgə ties.

Bu tarixta bulmaşqan javız bojrıq natiçəsəndə millionlaqan Tənjaq Kafkaz xalqlar Seber urmanarında taratılıp, yzlərenen tarixi tuqan

illərenən, milli mədəniyyətlərenən, milli qəref-qədətlərenən ajrısq, yzlərenən millətliklərenen juqaltıraq ties bulacaqlar.

Danılıb, bərb kərəşən, millətcelekne yzərgə Tənjaq Kafkaz xalqlar yzlərenen tormış tarixında cəqıştırə almasıbq bolşevizm tərəfınnan avırdı alıdılar. Bu vaqıq ələgə qədər bolşevikılarnıñ vatanlısq, millətcelek julına kerylərenə ısanıp kiləcnər ecen zur sabaq bulıraq ties. Bolşevikılarnıñ bu jərt-qəclərlərinə qarata millionlaqan azəblıq millətlər əqzalar yzlərenen nəfrətləren beldələr. Tuqan illərenən avırdı şartlar ecendə, acıqta, jalanıqlısqta Sebergə katırq ecən ozatılıb balalar. xatın-qızılarnıñ kyz jəse, sıqranıb, ber qəjəbe də bulmaşqan balaların, xatın-qızılarnıñ qartılarnı qəzəp cıqıp yylərə — bolşevizmqa qarş kərəşkə qoral alqan kəncəqış kynellələren bu javızlıqqa qarş qəti kərəşkə basub taləp itilər.

Atnalbq kyzətı

Sevastopol' janynda, Jassıj rəjonında həm Dnestrın tybəngə aqımında Sovetılarnıñ bəten həcymnəre kire qajtarılqannar. German qəskərlərə həm # blyekləre, həm vaçklərenen jərdəmə astında, Kovel şəhərenən kənjəqatn kənbətişta Sovet front sızbqın ezip tıren eçə kergənnər.

Sovet blyeklərenen nıq qarş torularına qaramastan, Karpat belən juqar Dnestr arasında, german qəskərlərə jana çir blyekləren otnısqa irəşkənnər.

Doşmannın dıngəz kəclərəni qarş kərəştə Germaniənən hava kəclərə həm xərbı dıngəz flotı tərəfınnan aprel əjında 23 səvdə həm transport kiməsə (153 820 brt.) batırılqan. Bomba həm torpeda tiye belən 34 kimə (227 000 brt.) avırdı zararlandırlıqan. Doşmannın xərbı dıngəz kimələrenən: 27 minonost həm saqlav kimələrə, ber minə totqıc kiməsə, 7 tiz tərəşle kəter batırılqan, 5 minonost həm 9 tiz jərəşle kəter zararlandırlıqan.

Ingliz-amerika oçqıclar Germaniənən tərle şəhərlərəni terror hava həcymnəre jasadılar. Doşman 400 oçqıç juqaltı.

Ingliz-amerikalılarnıñ Fransiə şəhərlərəni terror həcymnəre natiçəsəndə, 15 nce apreləndən 22 nce aprelə qədər 1800 kəşə ylgən həm 2200 kəşə jaralanqan.

Kovnodan Vil'noqa barqan vaqtında, Latviə həm Litva mitropoliti Sergi bolşevik agentlar tərəfınnan ıterelən.

Sovetılarnıñ ikence mərtəbə Finlandiəgə qarata bulqan diplomatik adınar natiçəsəz qalqan. Finlandiə Sovet taləpləren kire qaqqan.

Bolşeviklar qılına təkən estonnarnıñ jazmısn

Elek Estoniənən Derpt şəhərenen baş bulqan həm bolşevizm hakimiatə dəvəndə sərğənə çibərelgən ber eston sonq kənnərdə parasyt belən yz ilənə təkən. Sovetlar armiasəndə anı parasyt itkənnər ikən, ul şunıñ belən fəjaldanıp qaqqan. Ul kəşə, 1940—41 jıllarda kəncəqışqa sərğənə çibərelgən estonnarnıñ kybesə tənjaq Uraldaq ləgerqa urnaşıtrılqannar. Aların 50% tan artısq acı-tuqlı, kilə 40—45° susıqlıqta tıren qar ecendə urman kısıda jəisə çir qazuda ylgən. Estoniən elek xərbı ministre Zil, şul jul belən sərğenlektə ylgən. Estoniən minist-prəzidents Ənpalun həm iqtimaqı eşlər ministre Kanı 1942 jılda zindanda kırıgənnər.

Jefəktən qorıç

Jefəkten xas sıjfatlar belən Japoniədə bik kin kılmdə qullanalar. Bu eştə japonnar, misəl bulmaşqan jana julda bərb, zur unısqa irəşələr. Sonq vaqtta alar jefəkten „qorıç kaska“ eşləp cıqarqannar. Jefəknə press belən bastırıp bik nıq tıqızlaq, annan jasalqan kaskanın ısanıclıq qorsetən eşləngən kaskaqa qaranda da zurısq bula ikən.

orange boynd. Tatar legionelara taktik oyrandı.